

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za štiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katal. Hkovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Boji v deželnem zboru.

V deželnem zboru štajerskem imajo Nemci večino. To svojo moč so izrabljali v to, da so krasno skrbeli za nemške dele štajerske dežele, slovenski del pa so zanemarjali. Za regulacijo vsake reke moramo Slovenci prosjati desetletja in desetletja, pa še je mnogokrat nočejo dovoliti. Za prenavljanje vinogradov teče slovenskim vinogradnikom le redka podpora iz deželnega žepa; za popravljanje travnikov in plazov pride na Spodnje Štajersko le malokateri krajcar; kmetijsko šolo so nam dovolili po hudem boju samo eno, dočim imajo Nemci tri poljedelske šole; kako se nam godi pri drugih šolah, je Slovencev dobro znano. Nemci si z deželnim denarjem zidajo gimnazije, realke, meščanske šole, podpirajo obrtne in druge zavode, dajejo denar sūdmarki in šulverajnu, Slovencev ne dajo nič razven dovoljenje, da smejo soplačevati.

V deželni službi ne trpijo nobenega Slovencev. Vprašamo, koliko pa je Slovencev v deželni službi. Se celo pri deželnih zavodih na Spodnjem Štajerskem nočejo nastavljeni slovenski dončakinov. Pri deželnih uradih v Gradcu bi morala biti tretjina uradnikov vzeta izmed Slovencev, a še niti trije niso. Kruh jedo Nemci, Slovenci jim smejo le služiti in plačevati.

Slovenska kmečka zveza je letos prvokrat poslala svoje poslance v deželni zbor štajerski. Njen namen od nekdanj je, da kmečki stan pošlje v Gradec tudi može iz svoje sredine v deželno zbornico; Štajerci,anci in liberalci so sicer kričali: Kmet naj kmeta voli! a za kandidate so postavljali kmete le tamkaj, kjer so gotovo propadli. Kmečka zveza pa je tudi v tem oziru postopala pošteno. Ni postavila gesla: Kmet naj kmeta voli! — a volila je tudi kmete.

Toda kakor nikdar poprej začeli so letos besneti Nemci proti slovenskim poslancem. Če slovenski poslanec le besedo spregovori v slovenskem jeziku, tedaj nastane krik in vrišč v deželni zbornici, kakršnega še v njej nikdar ni bilo slišati. Nemci ne marajo ničesar, kar je slovenskega, ako se njim ne klanja in njim ne služi. Toda tega sedanja slovenski poslanci ne bodo storili. Edin, ki stoji ob strani, je poglavar slovenskih liberalcev, dr. Kukovec. Prvi bi moral stati v teh bojih, v kojih sramo-tijo Nemci slovensko ime in slovenski jezik, toda nasprotno. V svojih listih priobčuje napad za napadom na Nemce, ampak na slovenske poslance,

jim svetojuje zvezo z Nemci ter potrpljenje nasproti nemški prenapetosti. Njegovi listi in „Štajerc“ se sedaj v pisavi ne razločujejo.

Nemška nestrpnost je šla celo tako daleč, da so nemški poslanci v seji dne 23. t. m. odklonili predlog slovenskih poslancev, naj se odkaze njih predlog zaradi podpore po toči poškodovanemu prebivalstvu v celjskem okraju finančnemu odseku. To je višek nestrpnosti kakor ga zgodovina avstrijske politike ne zabeležuje v nobenem drugem deželnem zboru.

Slovenski kmetje! Vaši poslanci niso šleve, ki bi v Gradcu zatajevali, da so može iz vaše sredine, da so može vaše krvi in vašega jezika. Njihovo stališče je, da more tudi slovenski kmet in slovenski delavec zastopati vaše koristi v Gradcu. Nemci hočejo sedaj v zvezi z dr. Kukovcem to onemogočiti! Slovenskega kmeta in delavca, ki bi tudi v slovenskim jeziku hotel za vas delovati, nočejo imeti med seboj! Proti temu poniževalnemu stališču se borijo sedaj vaši poslanci v Gradcu!

Naši poslanci naj vstrajajo v boju za naše pravice! Ves slovenski svet gleda z občudovanjem na njihovo pogumno postopanje in vsa Avstrija se bavi s tem bojem. V deželnem zboru v Gradcu mora imeti slovenski kmet in slovenski jezik enake pravice kakor nemški deželan in nemški jezik. To je vsebina vsega boja, katerega bijejo sedaj naši poslanci. Ker se bijejo za našo čast, za naše ime in za našo korist, zato jim kmečki volilci tudi izražajo neomajno zaupanje. Kar delajo liberalci, nas ne skrbi. Vemo, če bi se šlo za liberalno gospodo ali za liberalne učitelje, da bi potem drugače sodili. Sedaj se gre za slovenskega kmeta in za njegov jezik, za to godrnjajo. Mi pa kličemo:

Zivelj naši deželni poslanci!
Pogumno naprej!

Deželni zbor.

Gradec, dne 28. sept.

Besni so bili Nemci zadnji četrtak, dne 23. sept., ko je dr. Benkovič utemeljeval svoj predlog zaradi podpore poškodovanemu po toči. Komaj so slišali par slovenskih besed, začeli so vpiti in kričati kakor obsedeni. Vse svoje sovraštvo so pokazali pri glasovanju, ko so odklonili predlog, da se odkaze prošnja za podporo poškodovanim Slovencev finančnemu odseku. Tudi pruski Ornič, ki tako rad zagotavlja slovenske kmete in delavce svoje ljubezni, je glasoval proti.

Istotako Ställner, Wastian, Neger, Lander, Erber, torej vsi oni, katere slavi „Štajerc“ za prijatelje slovenskega kmečkega ljudstva. Slovenski poslanci so jim očitali sovraštvo proti slovenskemu ljudstvu, in to očitanje je imelo za trenotek učinek. Predlog Ozmeč-Meška in dr. Verstovška je bil zopet sprejet tudi od nemških nestrpnih.

V tej seji so stavili poslanci Slov. kmečke zveze naslednje predloge:

Dr. Jankovič, Pišek in tovarši stavijo predlog o vrnitvi državnih in deželnih posojil, katere so dobili vinogradniki ob priliki prenovljenja svojih vinogradov.

Poslanec dr. Verstovšek vloži prošnje občin Mislinja, St. Ilj pod Turjakom za subvencioniranje po povodnji poškodovanih občinskih cest, mostov in potov; nadalje prošnje vdove Vivod Marija in kovača Novak Bl.

Poslanca Benkovič in Terglav stavita predlog, da deželni zbor pozove vlado, v prihodnje vladno predlogo o lokalnih železnicah vzeti tudi progri Polzela—Kamnik in Rečica na Paki—Gornji grad, koji se imate zidati na državne stroške.

Poslanec dr. Benkovič stavi predlog, da se upelje volilna dolžnost za državnozbornske volitve.

Poslanec dr. Benkovič vloži peticije katoliškega podpornega društva v Celju in podružnice slovenskega planinskega društva v Mozirju za podporo.

V seji dne 24. septembra sta utemeljevala dr. Jankovič in Roškar svoje predloge zaradi podpor. Tudi onadva sta v začetku govorila slovenski. Predlogi so bili sprejeti. Ob koncu se je zopet nastal vrišč, ker je nemški poslanec Gröswang očital Roškarju, da je v mekljicu očital Nemcem pristranost. Roškar se je vzdignil in izborno zagovarjal. Med burnim pritrevanjem je rekël, če Nemci ne marajo Slovencev, potem naj jim dajo samoupravo za Sp. Štajer in mir bo besedi; med nemško in slovensko narodnostjo ne bo več prepirov. Te besede so hudo spekle Nemce in zopet so divjali. Potem je dr. Benkovič prečital slovenski interpelaciji zaradi napadov nemških turnarjev na Slovence ob progri Zidanost-Brežica in zaradi ureditve celjske okoliške šole.

V tej seji sta stavila poslanca S. K. Z. Pišek in Terglav predloge za po toči oškodovane posestnike celjskega, laškega in brežiškega okraja.

PODLISTEK.

Gasilstvo na Murskem polju ob svoji petnajstletnici 18. avgusta 1909.

(Spisal Josip Karba).

(Konec.)

Ker je bilo navdušenje za gasilna društva veliko, se je v kratkem času ustanovilo lepo število gasilnih društev, ki so se pa čutila nekako osamljena. Treba jih je bilo združiti, ker so itak ob času požara skupno delovala. Sestavila so se pravila in v kratkem se je osnovala „Zveza prostovoljnih gasilnih društev v političnem okraju Ljutomer.“ Pravila so bila v Gradcu potrjena dne 3. oktobra 1894. Vsa ustanovljena gasilna društva so pristopila kot člani k Zvezi, ki šteje sedaj 14 društev s 286 možmi. Vse je pod okriljem zastave evenskega gasilnega društva, pa potreba bo najbrž nanesla tako, da bo morala Zveza dobiti svojo zastavo. Vzdržuje se Zveza po pravilih s tem, da plačuje vsaka članica od vsakih pet mož po eno krono letno. S tem denarjem se urejujejo poškodbe gasilcem ob požaru in tudi zdravniške potrebe se plačujejo. Vsako leto ima Zveza pri drugi članici svoj občni zbor, kjer se ob enem govori, poučuje in ukrepa o potrebah, tičečih se gasilstva, v okraju. Pri teh občnih zborih pada marsikaka pametna, katero potem izkušajo posamezni člani izvršiti.

Kako zelo različne sodelovalce ima Zveza pri svojem delu, nas kaj lepo pouči seznam zadnjega občnega zbora, ki izkazuje število gasilcev po poklicu. Številke govore: Kmetov je kot gasilcev 122, manjših posestnikov 49, kmečkih sinov 71, obrtnikov 26, na-

jemnikov kot navadnih delavcev 4, vžitkarjev 3, ekonomov 4, tržanov 7. Delovanje Zveze lepo označujejo tudi naslednje številke: Zgorelo je od ustanovitve gasilnih društev 245. posestnikom. V domači občini, to je tam, kjer je gasilno društvo, se je gasilo 54 krat, v krajih izven občine 198 krat. Zidanih vodnjakov v gasilne svrhe je 16. Tu pa tam so za uporabo potoki in mlake. Spravišč gasilnega orodja je 17, ter so stala skupno 9806 kron. Brizgaln je 17, ki so stala 27.384 kron. Dolgost gasilnih čreves znaša 2582 metrov. Mnogo so stale platnene obleke, pasi, čelade itd. Uniformo plača si vsak gasilec sam. Te številke kažejo, da je Zveza dobro delovala in tudi mnogo žrtvovala, predno si je omislila vse to orodje, ki ga ima danes. Kako je pa tudi Zvezino moštvo naporno delovalo v prid bližnjega, naj pokaže sledeči dogodek:

Leta 1899, dne 18. novembra je nastal na Cvenu ogenj. Gorel je lesen, s slamo krit škedenj v sredi Cvena. V bližini sta bila dva škodnja istotako s slamo krita, in je bila velika nevarnost tudi za ta dva, kakor tudi več sosednjih poslopj. Pa urnost gasilcev, kateri so prihiteli takoj na lice mesta, je povzročila, da so oteli še tri vozove sena iz tega pogorišča, dve tretjini že gorečega poslopja obranili med tem, ko je tudi več v bližini stoječih hiš ostalo nepoškodovanih. Hrabra čine gasilcev je opazoval Ljutomerski glavar Rajner in opozarjal načelnika, naj se gasilci vendar ne podajajo v tako veliko nevarnost. Načelnik pa se za svoje ljudi ni bal, dobro vedoč, da oni že pazijo na sebe in ni nevarnosti za nje. Ko se je ogenj popolnoma pogasil, cenili so ljudje tisoče in tisoče kren škode, ki bi bila, če bi gasilci ne delali tako hrabro in požrtvovalno.

Da se je pa gasilstvo, oziroma „Zveza gasilnih društev“ tako razvijala, se je največ zahvaliti

možem, ki so mnogo, mnogo žrtvovali v ta namen. V začetku tega spisa sem že omenil moža, ki je živel za to idejo, to je g. Kukovec. Pa še en drug je, ki je bil tako rekoč tudi duša tega življa od pričetka sem do današnjega dne. To je g. Jožef Rajh st. na Moti. On je prvi načelnik evenskega gasilnega društva, in je tisto še danes; je pa tudi načelnik Zvezin od njegovega postanka. Zato ga je Zveza na zadnjem občnem zboru v Lukaveh imenovala svojim častnim članom. Da ga odbor s tem odlikovanjem še bolj razveseli, si je izbral za izročitev diplome dan njegovega godu, 19. marec letošnjega leta. Diplomo je okusno izvršila tiskarna sv. Cirila, jo krasi lep lorvor venec in sledeče besedilo, ki jo je sestavil Zvezin tajnik:

„Na delu si, pa dandanes resnobni so dnevi,
Ne vstraši se pa, ko skrb za skrbjo objemaš!
S tem viješ si venec z lorvorja rož,
Naj diči te dar gasilskih vseh mož.“

Zveza prostovoljnih gasilnih društev za politični okraj Ljutomerski je dne 15. listopada 1908 imenovala svojega načelnika g. Jožefa Rajha, kmeta na Moti, okrajnega načelnika Ljutomerskega okraja, občinskega predstojnika za občino Cven in uda krajnega šolskega sveta evenskega svojim častnim članom.“

Pri izročitvi diplome so bili navzoči vsi načelniki v Zvezo včlanjenih društev. Gasilno društvo Cvensko pa ga je že leta 1906 imenovalo svojim častnim članom in mu izročilo diplomo na občnem zboru na Florjanovo nedeljo istega leta.